

PROF. MR. A. D. BELINFANTE

IN PLAATS VAN BIJLTJESDAG

De Geschiedenis van de Bijzondere Rechtspleging
na de Tweede Wereldoorlog

VAN GORCUM, ASSEN 1978

© 1978 Van Gorcum & Comp. B.V., Postbus 43, 9400 AA Assen

ISBN 90 232 1638 5

Layout en druk: Van Gorcum, Assen

Inhoudsopgave

Hoofdstuk I

Inleiding 1 Bijlage: De bronnen van het onderzoek 12

Hoofdstuk II

Het Wettelijk kader 17

Inleiding 17 Staatsnoodrecht 17 Terugwerkende kracht van strafbepalingen 20 Militair karakter van de wetsbesluiten 23 De inhoud van de besluiten 27 Het Militair Gezag en de bijzondere staat van beleg 33 Het Tribunaal- besluit 39 Conclusies 50

Hoofdstuk III

De arrestaties na de bevrijding 52

De eerste algemene lastgeving van het Militair Gezag 52 Het optreden van de Binnenlandse Strijdkrachten 55 Conflicten over de arrestatiebevoegdheid 60 De rol van de vroegere illegaliteit bij het conflict 66 De maatschappelijke gevolgen van de arrestaties 79 Bijlage: Algemene lastgeving van 10 februari 1945 82

Hoofdstuk IV

De instelling van de rechterlijke colleges 87

Inleiding 87 De instelling van de tribunalen in het bevrijde Zuiden 88 De instelling van de Bijzondere Raad van Cassatie en van de bijzondere gerechtshoven 95 Het openbaar ministerie 99 Instelling van tribunalen in het Noorden 102 Rechtswaarborgen bij de bijzondere rechtspleging 105

Hoofdstuk V

Het probleem van de massale arrestaties 109

100.000 gedetineerden en de eerste poging om dat aantal door vrijlating van lichte gevallen te verminderen 109 Het Besluit politieke delinquenten 1945 118 Het directoraat-generaal voor de bijzondere rechtspleging 129 Het parlement en het vraagstuk der politieke delinquenten 131 De procureurs-fiscaal en de lichte gevallen 133 Minister van Maarseveen en de lichte gevallen 146 De „barmhartigheid” 155

Hoofdstuk VI

De kampen tot 1 januari 1946 161

Inleiding. Bronnen 161 Verschillende typen kampen 167 Voedseltoestand 170 Hygiëne 172 Regiem 173 Kampen met slechte regiems 179 Kampen met hardnekkig slechte regiems 202 Incidentele mishandelingen 206 Dood en verwonding van gedetineerden door schietende bewakers 212 Vrouwenkampen 217 Kampen met grote voorrechten voor gedetineerden 225 Goede kampen 226 Tussen 40 en 50 gevallen van gewelddadige dood 228 Wat wisten wij van wat in de kampen gebeurde? 231

Hoofdstuk VII

Problemen van rechtspleging en vervolgingsbeleid 257

Stimulering van de rechtspraak 257 De rol van de tribunalen na de vrijlating van de lichte gevallen 260 De Wet nadere voorzieningen bijzondere rechtspleging van 1947 267 Beroep op de rechter tegen voorlopige detentie 268 Betere regeling van de cassatie 272 Betere regeling positie raadsman 274 De bijzondere rechtspleging en de rechten van de mens 279

Hoofdstuk VIII

De kampen na 1 januari 1946 285

Inleiding 285 De interneringsregeling 1946 289 De organisatie van de kampen 294 Selectie en differentiatie 296 Regiem 298 Arbeid 302 Arbeidsloon 309 Ontvluchtingen 311 Experiment met open kamp 313 Heropvoeding 314

Hoofdstuk IX

De rechtspraak 1324

Inleiding 324 De opzet van dit hoofdstuk 334 De wapendragers 340 Opgelegde en ondergaane straffen 351

Hoofdstuk X

De rechtspraak II 357

De „foute” bestuurders en rechters 357 De propagandisten 366 De politie 373

Hoofdstuk XI

De rechtspraak III 391

Economische collaboratie 391

Hoofdstuk XII

De rechtspraak IV 436

Verraders, mishandelaars, moordenaars en mensenjagers 436 Verraders 438
Mishandelaars 449 Moordenaars 451 Mensenjagers 452 Nabeschouwing over dit hoofdstuk

Hoofdstuk XIII

De rechtspraak V 463

De N.S.B.-top 463 De tribunaalrechtspraak 472

Hoofdstuk XIV

De rechtspraak VI 484

De Duitse oorlogsmisdadigers 484

Hoofdstuk XV

Slotopmerkingen over de rechtspraak 502

Hoofdstuk XVI

Gratie van vrijheidsstraffen 513

Inleiding 513 De eerste gratiegolf 57 7 Een tussengolf 579 De tweede gratiegolf 527 De derde gratiegolf 523 De vierde gratiegolf 527 De vijfde gratiegolf 529 De zesde gratiegolf 535

Hoofdstuk XVII

De gratie van de doodstraf en het gratiebeleid na 1952 542

De gratie van de doodstraf 542 Het gratiebeleid na 1952 559 – Bijlage
richtlijnen voor de gratie van de doodstraf 568

Hoofdstuk XVIII

Bijkomende straffen en andere gevolgen van de vervolging 580

Inleiding 580 Ontzetting van rechten 583 Verbeurdverklaring 585 Verlies van
Nederlandschap 588 Paspoorten en jachtakten 590 Huisvestingsproblemen 591 Meubels 593
De Stichting Toezicht Politieke delinquenten 594

Hoofdstuk XIX

De liquidatie van de bijzondere rechtspleging 597

Inleiding 597 De afwikkeling van de opsporing 598 De afwikkeling van de bewarings- en
interningskampen 599 De overgang van de rechtspraak naar de gewone rechter 601

Hoofdstuk XX

Samenvatting en conclusies 606

De Londense wetgeving 606 De arrestaties 609 De kampen 610 Het beleid van de ministers van justitie na de bevrijding 612 De periode van 24 juni 1945 tot 3 juli 1946 612 De periode van 3 juli 1946 tot 7 augustus 1948 614 De periode van 7 augustus 1948 tot 15 mei 1950 616 De periode van 15 mei 1950 tot 15 maart 1951 616 De rechtspraak 617 Het gratiebeleid 619 Slotbeschouwing 621

Lijst van gebruikte afkortingen

Aanh. Hand.	Aanhangsel tot de Handelingen (van de Eerste of de Tweede Kamer)
B.B.R.	Besluit Buitengewone Rechtspleging, Stb. D 63
B.B.S.	Besluit Buitengewoon Strafrecht, Stb. D 61
B.B.S.B.	Besluit op de Bijzondere Staat van Beleg, Stb. D 60
B.G.	Bijzonder Gerechtshof
B.R.v.C	Bijzondere Raad van Cassatie
B.S.	Binnenlandse Strijdkrachten
Bijl. Hand.	Bijlagen tot de Handelingen (van de Eerste of de Tweede Kamer)
Bijz. Strafk.	Bijzondere strafkamer van een arrondissements-Rechtbank
C.S.M.G.	Chef van de Staf Militair Gezag
D	Documentatielijsten van het R.1.0.
DGBR	Directoraat-generaal voor de bijzondere rechtspleging
GOIW	Gemeenschap oud-illegale werkers
HA	Hoge Autoriteit voor fiat-executie
Hand.	Handelingen (van de Eerste of Tweede Kamer)
H.R.	Hoge Raad
K.B.	Koninklijk Besluit
MC	Militair commissaris
MG	Militair gezag
NJ	Nederlandse Jurisprudentie
NJB	Nederlands Juristenblad
NOR	Na-oorlogse rechtspraak
NRC	Nationale Rotterdamse Courant
PEC	Parlementaire Enquête Commissie
PMC	Provinciaal Militair Commissaris
POD	Politieke opsporingsdienst (militair gezag)
PRA	Politieke Recherche Afdeling (justitie)
PRAC	Politieke Recherche Afdeling Collaboratie
RIO	Rijks Instituut voor Oorlogsdocumentatie
Stb.	Staatsblad
Stct.	Nederlandse Staatscourant
TiN	Tribunalen in Nederland
trib.	Tribunaal

